

LA HISTÒRIA DE CATALUNYA, UNA HISTÒRIA UNIVERSAL

Projecte de la Societat Catalana d'Estudis Històrics,
filial de l'Institut d'Estudis Catalans, i del Centre d'Història Contemporània
de Catalunya, de la Generalitat de Catalunya

JAUME SOBREQUÉS I CALLICÓ
President

En el número XXIX del Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics, corresponent a l'any 2018, donava a conèixer el projecte *La història de Catalunya, una història universal*, impulsat per la mateixa SCEH i pel Centre d'Història Contemporània de Catalunya (CHCC) de la Generalitat de Catalunya.

En la declaració d'intencions manifestava que el projecte consistia a analitzar, per part dels especialistes en cada període o temàtica corresponent, els grans moments de la història de la humanitat, i veure quin paper hi ha acomplert Catalunya com a receptora i com a aportadora d'idees o realitzacions de tot ordre. El canvi d'orientació historiogràfic en relació amb allò que ha estat habitual en els treballs erudits catalans de sempre és radical: partir de la història universal per inserir-hi, en el sentit i l'abast que sigui, allò que coneixem del passat propi.

La proposta del projecte es fonamenta a fer de la història universal l'eix inicial de l'estudi, per tot seguit interrelacionar-hi el fet català, de manera que la història universal i la història de Catalunya es fusionin en un tot coherent i enriquidor.

En el moment present, els temes sobres els quals estem treballant són els següents:

(En negreta els capítols que incloem en el present *Butlletí*)

- **El món romà i la Hispania Tarraconense precatalana**, per Josep Maria Nolla, Universitat de Girona - Institut d'Estudis Catalans.
- L'Imperi carolingi i la pre-Catalunya de l'edat mitjana.
- Les llengües europees i el català.

• **El món mercantil mediterrani i el comerç català medieval**, per David Abulafia, Universitat de Cambridge.

- El parlamentarisme a Europa i a Catalunya a l'edat mitjana.
- Moviments artístics a l'Europa de l'edat mitjana i a Catalunya.
- Els moviments religiosos europeus i a Catalunya.
- L'impacte de la colonització americana a Europa i Catalunya.
- El conflicte europeu a l'edat moderna i la Catalunya de la Monarquia hispànica.

• Agricultura, comerç i els orígens de la industrialització, a Europa i a Catalunya (segle XVIII).

• **La Revolució Industrial europea i la industrialització de Catalunya**, per Jordi Maluquer de Motes i Bernet, Universitat Autònoma de Barcelona.

- Els moviments socials europeus a Catalunya.
- Interrelacions culturals dins l'Europa dels segles XIX i XX.
- Els moviments feministes contemporanis a Europa i a Catalunya.
- Migracions i exilis al món i a Catalunya al segle XX.
- Les nacions sense Estat a Europa i el nacionalisme català.
- El segle XX en guerra: Europa i Catalunya.
- Noves ideologies al món contemporani i a Catalunya: comunisme, feixisme, nazisme i anarquisme.
- Corrents científics contemporanis i la seva recepció a Catalunya.

El projecte ha donat els primers fruits, que publiquem en el present número del BSCEH corresponent a aquest 2019. El primer és el de Josep Maria Nolla i Brufau, **El món romà i la Hispania Tarraconense precatalana**. Constitueix una anàlisi transversal que abasta des del 218 aC amb l'arribada d'Escipió a Empúries, fins a principis del segle VIII, en la darrera etapa del món visigòtic. Les planes del treball de Nolla abasten la totalitat dels aspectes que varen ser presents en el món romà. Les temàtiques estudiades es refereixen a la conquesta del territori i la seva incorporació a Roma; a l'estructura social; a les relacions d'Hispania amb el poder central de la República i de l'Imperi; al món de les activitats econòmiques, en especial del comerç en els diversos àmbits territorials examinats; a la fundació de noves ciutats, amb Barcino i Tàrraco al capdavant, i a l'estructura urbana i les comunicacions a Hispania; al territori de la futura Catalunya com a escenari d'enfrontaments civils sovint de gran intensitat; a la substitució de les parles indígenes pel llatí com a idioma dels nous colonitzadors; dels costums i de la vida quotidiana;

de la introducció del cristianisme com a nova religió de l'imperi; i a la pervivència de la civilització, cultura i estructura social romana dins de la monarquia visigòtica. L'assaig de Nolla té un interès excepcional, tant pels fets i situacions que explica com pel poder suggeridor i els interrogants historiogràfics que planteja.

No menys rellevant, bé que referit a una època posterior, la plenitud de l'edat mitjana, ofereix l'assaig del professor David Abulafia, de la Universitat de Cambridge. Es tracta també d'un text, que, seguint l'esperit del nostre projecte, analitza d'una manera transversal i pluridisciplinària, **El món comercial i el comerç català a l'edat mitjana**. L'assaig d'Abulafia fa un recorregut suggeridor per les més plurals rutes mercantils catalanes des del segle XII fins al segle XV. Els navegants comercials catalans varen ser presents, amb intensitat diversa, arreu de la Mediterrània, fent de Catalunya una gran potència, juntament amb els mercaders italians, que tenien el seu punt de partida a Gènova, Pisa, Florència o Venècia. Però els homes de negocis catalans varen ser presents també, a l'edat mitjana, als ports del nord d'Àfrica i de l'Europa occidental, com Anglaterra, França i Flandes. Tampoc l'Atlàntic va escapar a l'acció mercantil del Principat. La competència catalana, tant econòmica com política i, en ocasions militar, va haver de fer front als interessos dels Anjou, temàtica de la qual Abulafia és un dels més rellevants estudiosos. No manquen tampoc en l'assaig d'Abulafia unes referències a les conseqüències o a la interrelació política que tingueren les activitats mercantils catalanes, barcelonines sobretot.

El tercer assaig que publiquem del projecte *La història de Catalunya, una història universal* és el del professor Jordi Maluquer de Motes, **La Revolució Industrial a Catalunya (1832-1935)**. La voluntat d'inserir la història de Catalunya, en tant que va ser receptora i va assimilar els grans esdeveniments o etapes de la història universal, com en la seva contribució original a aquesta, resten ben explicitats en l'assaig de Maluquer de Motes sobre la Revolució Industrial en la doble dinàmica a la qual em refereixo. A partir de l'arrencada a la Gran Bretanya, a la darrereria del segle XVIII, i de la ràpida recepció que es produí a Bèlgica, Suïssa, França i Alemanya, l'autor passa a explicar la Revolució Industrial catalana, partint de la implantació de la màquina de vapor dels anys trenta del segle XIX. Explica també Maluquer de Motes el procés de conversió de Barcelona en una ciutat on la indústria cotonera assolí un paper decisiu en la seva transformació. El cotó va gaudir sempre de la bona companyia de la llana, contribuint a fer de Catalunya una urbs moderna, capdavantera en la producció industrial de l'Europa mediterrània.

Els grans projectes acadèmics de recerca o científics endegats per les institucions han de tenir un termini explicitat en la realització. La voluntat del SCEH i el CHCC és que, entre el 2020 i el 2023, el nostre *Bulletí* pugui incloure la publicació de la totalitat dels temes programats: 5, el 2020; 5, el 2021 i 5 el 2022.

Prèvia una relectura dels autors respectius, l'objectiu és incloure tots els assaigs del projecte en un llibre unitari i fer-ne una edició en anglès per tal de contribuir a apaivagar el colossal desconeixement que, tret d'excepcions mereixedores d'alta consideració, té la historiografia europea i mundial sobre Catalunya. En la conjuntura nacional que travessa la Catalunya actual, això és més necessari que mai. És, doncs, el projecte de la SCEH i del CHCC, un projecte compromès amb el rigor científic i amb el futur del país que l'acull.